

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Sžr/11/2017
Identifikačné číslo spisu: 7013200573
Dátum vydania rozhodnutia: 23.11.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Rumana
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:7013200573.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ivana Rumanu a sudcov JUDr. Jozefa Milučkého a JUDr. Soni Langovej v právnej veci navrhovateľov: 1/ J. D., rod. C., bytom XXXXX D. VXXN XVX, P., 2/ K. S. I., bytom XXXX K., B.C, VXXRX, P., 3/ J. O. I., rod. I., bytom XXX-XXX L., B. C, VXXM XAX, P., 4/ K. J., rod. C., bytom E. a 5/ J. A., rod. C., bytom W., všetci zastúpení advokátom JUDr. JcLic. Tomášom Majerčákom, PhD., AK Košice, Južná trieda 28, proti odporcov: Okresný úrad Košice, pozemkový a lesný odbor, Košice, Zádielska 1, za účasti J.T., bytom J., v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Obvodného pozemkového úradu v Košiciach č. 229/17/2013-KOS zo dňa 26. 02. 2013, o odvolaní navrhovateľov 1/ - 5/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Sp/19/2013-54 zo dňa 11.10.2016 v spojení s opravným uznesením č. k. 5Sp/19/2013-74 zo dňa 12.01.2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Sp/19/2013-54 zo dňa 11.10.2016 v spojení s opravným uznesením č. k. 5Sp/19/2013- 74 zo dňa 12.01.2017 p o t v r d z u j e.

Účastníkom konania náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

Napadnutým rozsudkom v spojení s opravným uznesením Krajský súd v Košiciach potvrdil rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Košiciach č. 229/2013-KOS zo dňa 26.02.2013, ktorým rozhodol podľa § 9 ods. 4 zák. č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov tak, že oprávnené osoby J.T. a právni nástupcovia po O. I., rod. N. Q.X., J. D., K. S. I. a J. O. I. spĺňajú podmienky pre priznanie nároku uvedeného v § 6 ods. 1 písm. p/ cit. zákona, pričom oprávneným osobám sa nevracia vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v k. ú. J., vedeným v pozemno-knižnej vložke č. 3970 ako parc. č. 5088 - roľa o výmere 453 m² a v k. ú. J., vedených v pozemno-knižnej vložke č. 3348 ako parc. č. 5092 - roľa o výmere 322 m², lebo pozemky sú zastavané a podľa § 11 ods. 1 písm. d/ sa takéto pozemky

nevydávajú. Zároveň rozhodol o tom, že nepriznaním vlastníckeho práva nie je dotknuté právo oprávnenej osoby a dedičov na náhradu podľa § 11 ods. 2 cit. zákona s tým, že oprávnené osoby získajú náhradu v podieloch, špecifikovaných v tomto rozhodnutí.

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia zároveň vyplýva, že oprávnené osoby prostredníctvom právnej zástupkyne JUDr. E. H. vyzvali Východoslovenské vodárne a kanalizácie, š. p., Košice na uzavretie dohody o vydaní nehnuteľnosti podľa § 9 zák. č. 229/1991 Zb., na čo povinná osoba reagovala listom zo dňa 21. 09. 1992, z ktorého vyplýva, že sporné nehnuteľnosti sú súčasťou parc. EN č. 6800/29 na LV č. XXXX vo vlastníctve Čsl. štátu Východoslovenské vodárne a kanalizácie, š. p., a keďže ide o zastavanú nehnuteľnosť na účel, pre ktorý bola vyvlastnená a ktorá bude slúžiť svojmu účelu, nie je možné tieto nehnuteľnosti vydať. S poukazom na ust. § 11 ods. 1 písm. d/, 11 ods. 2 a 16 ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb. správny orgán konštatoval, že keďže vyvlastnené časti pozemkov boli zastavané komunikáciou, parkoviskom, budovami a stavby bránia poľnohospodárskemu využitiu pozemku, oprávneným osobám a ich dedičom nebolo priznané vlastnícke právo a bolo im priznané právo na náhradu za pozemky, ktoré nie je možné vydať.

Krajský súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že nebolo možné akceptovať námietku navrhovateľov týkajúcu sa nevydania sporných pozemkov z dôvodu ich zastavanosti s poukazom na to, že v čase vyvlastnenia išlo o stavebné pozemky, keďže na to, aby mohlo dôjsť k naplneniu účelu vyvlastnenia v tom čase, bolo nevyhnutné ešte pred samotným vyvlastnením nehnuteľností vyňať z poľnohospodárskeho pôdneho fondu. Bez uvedeného by nemohlo dôjsť k ich vyvlastneniu, pričom tak, ako to vyplýva z vyjadrenia účastníkov, ako aj z predmetného vyvlastňovacieho rozhodnutia, tieto nehnuteľnosti boli vyvlastnené v súlade so zámermi a cieľmi územného plánu, vyplývajúceho z právoplatného rozhodnutia o umiestnení stavby vydaného odborom výstavby ObNV Košice - Nové Mesto dňa 12. 05. 1980 na účely výstavby prevádzkovej budovy EMČ a WaK, o. z. Košice v k. ú. J. v rozsahu podľa návrhu žiadateľa. Predmetom vyvlastnenia teda bola orná pôda. V opačnom prípade, pokiaľ by o ornú pôdu nešlo, nehnuteľnosť by nemohla byť predmetom reštitúcie v zmysle § 1 zákona o pôde.

Pokiaľ došlo po prechode vlastníctva k nehnuteľnosti z fyzických osôb na štát v rozhodnom čase k postaveniu stavieb na odňatom či vyvlastnenom pozemku a tieto stavby bránia lesnému alebo poľnohospodárskemu využitiu zastavaného pozemku, je tu daná zákonná prekážka pre jeho vydanie. Zo spisu správneho orgánu, ako aj z napadnutého rozhodnutia je zřejmé, že správny orgán sa zaoberal možnosťou vydania sporných nehnuteľností. V danom prípade krajský súd konštatuje, že o zastavanosti predmetných pozemkov svedčí aj fotodokumentácia, nachádzajúca sa v administratívnom spise a stavby, ktoré sa nachádzajú na predmetných nehnuteľnostiach predstavujú funkčný ucelený komplex, vzhľadom na charakter ktorého, s prihliadnutím aj na výmeru sporných nehnuteľností, tieto tvoria prekážku v zmysle § 11 ods. 1 písm. d/ zákona o pôde. Pozemky stratili svoj pôvodný charakter poľnohospodárskej výroby. Preto ich nebolo možné oprávneným osobám vydať a týmto bolo priznané právo na náhradu za tieto pozemky v súlade s platnou právnou úpravou. Krajský súd zvažil všetky uvedené skutočnosti a na ich základe v súlade s citovanými zákonnými ustanoveniami podľa §j 250q ods. 3 O. s. p. aplikovaného podľa § 492 ods. 1 SSP ako zákonné potvrdil.

Proti tomuto rozsudku podali navrhovatelia 1/ a 2/ v zastúpení advokátom včas odvolanie. Namietali, že podľa právoplatného rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves, č. k. 8C/10/2009 zo dňa 7.12.2009, " Úlohou súdu je skúmať, či správny akt je vôbec správnym aktom, či nejde o akt ničotný, či nadobudol právoplatnosť a či je vykonateľný. Po preskúmaní rozhodnutia súd dospel k záveru, že ak sa nekonalo čo len z jedným z vlastníkov uvedených v rozhodnutí a nebolo mu ani doručené rozhodnutie o vyvlastnení, toto rozhodnutie nemohlo nadobudnúť právoplatnosť, v dôsledku čoho nemohlo dôjsť v právnom slova zmysle ani k vyvlastneniu nehnuteľností. Odporcovia teda nemohli na základe kópie vyvlastňovacieho rozhodnutia stratiť vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti".

„Pokiaľ však príslušný orgán štátnej správy vykonávajúci toto vyvlastnenie konal ako s vyvlastňovaným s niekým iným ako vlastníkom a vlastnícke právo k veci, ktorá je predmetom sporu patrilo subjektom

odlišným od vyvlastňovaných, nemohli nastať právne účinky, ktoré zákon s vyvlastňovaním spája. Na základe neúčinného vyvlastňovacieho konania a rozhodnutia nemohlo dôjsť k prechodu vlastníctva na Čsl. štát, ani na organizáciu, v prospech ktorej bola nehnuteľnosť vyvlastnená (Najvyšší súd SR č. k. 3Cdo 96/98).

Zo základných zásad občianskeho práva možno potom vyvodiť, že v situácii, keď povinnej osobe (štátu) nesvedčí žiadny právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ostalo naďalej k nehnuteľnosti zachované vlastnícke právo toho subjektu, ktorý bol jej posledným vlastníkom pred dňom zápisu vlastníckeho práva štátu, hoci zápis v evidencii nehnuteľností tomu nezodpovedá.

Rovnako tak systematickým a logickým výkladom zákona o pôde nemožno dospieť k inému záveru než takému, že reštitučné predpisy nevychádzali z domnienky, že vlastnícke právo prešlo na štát v rozhodnom období aj v prípade neexistencie titulu pre jeho nadobudnutie, ale iba z toho, že v tomto zmysle bol vykonaný zápis vlastníctva v prospech štátu v evidencii nehnuteľnosti. Ustanovenie § 6 zákona o pôde nerieši (späťne) vlastnícky režim nehnuteľností, zámerne hovorí v ustanovení § 6 ods. 1 písm. p) zákona o pôde o tom, že nehnuteľnosť bola „prevzatá“ štátom. (Nález ÚS SR sp. zn. IV. ÚS 295/2012-37).

Krajský súd konštatoval, že „stavby, ktoré sa nachádzajú na predmetných nehnuteľnostiach predstavujú funkčný ucelený komplex, vzhľadom na charakter ktorého, s prihliadnutím aj na výmeru sporných nehnuteľností tieto tvoria prekážku v zmysle § 11 ods. 1 písm. d/ zákona o pôde“. K tomu je potrebné uviesť, že pozemok o rozmere 453m² bol podľa územného plánu stavebným pozemkom už v 1980 r.

Podľa priloženej dokumentácie sa na pozemku nachádza jednoduchá/drobná stavba o rozmere 19m² (sklad PHM). Podľa § 11 ods. 1 zákona, pozemky alebo ich časti nemožno vydať v prípade, že pozemok bol po prechode alebo prevode do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby zastavaný; pozemok možno vydať, ak stavba nebráni poľnohospodárskemu alebo lesnému využitiu pozemku, alebo ak ide o stavbu hnutelnú, alebo dočasnú, alebo jednoduchú, alebo drobnú a alebo stavbu umiestnenou pod povrchom zeme. Teda pokiaľ je na pozemku drobná stavba, pozemok sa musí vydať.

Ak je na pozemku postavená stavba tak, aby táto stavba bola prekážkou vo vydaní, musí byť to stavba legálna a oprávnená v súlade so stavebným zákonom, občianskym zákonníkom a reštitučnými zákonmi. Pokiaľ nie je to stavba legálna alebo oprávnená, tak musí dôjsť k vydaniu nehnuteľnosti. Reštitučné zákonodarstvo nemohlo slúžiť a nemôže slúžiť dodatočnej legalizácii stavieb. (rozsudok Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 112/1993 a jeho rozsudkom č. k. 11 C 112/1993-1429 z 19. novembra 2010, rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 116/2011-1513 z 18. marca 2013 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Cdo 261/2013-1612 z 15. januára 2014, uznesením Ústavného súdu SR II. ÚS 22/2014). Krajský súd sa ani s týmito skutočnosťami nevysporiadal.

Okresnému úradu Košice - pozemkovému a lesnému odboru a tiež súdu stačila ako dôkaz katastrálna mapa. Katastrálna mapa ale nič nehovorí o legálnosti a oprávnenosti stavieb. Môže byť považovaná za dokaz jedine ohľadom toho, či pozemok je v intraviláne mesta Košíc.

Od roku 1980 predmetné pozemky boli už stavebnými pozemkami. Preto, ak predmetné pozemky v roku 1983 boli predmetom neúčinného vyvlastňovacieho konania, tak bol to už stavebný pozemok, nie ako mylne uvádza súd, že bola to orná pôda, však už v roku 1980 boli trvalo vyňaté z poľnohospodárskej pôdy. Štát si jednoducho od roku 1983 začal užívať pozemok žalobcov, ktorý bol stavebným pozemkom. Súd sa v svojom rozhodnutí s týmito skutočnosťami vôbec nevysporiadal, a nesprávne vyhodnotil listiny. Okresný úrad Košice mal rozhodnúť o vydaní pozemkov žalobcov, keďže ich vlastnícke právo k pozemkom nikdy nezaniklo.

Odporca vo vyjadrení zo dňa 09.03.2017 k odvolaniu navrhovateľov uviedol, že ak sa vo vyjadreniach

reštituentov uvádzajú úvahy o zachovanom vlastníckom práve, že vlastníctvo neprešlo na štát, ide o tvrdenia, ktoré môžu narušiť homogenitu koncepcie zákonných podmienok pre úspešné uplatnenie reštitúcie. Jednou zo základných podmienok, uvedenej v § 4 a § 6 zákona č. 229/1991 Zb. v platnom znení je prechod vlastníctva na štát, t.j. strata vlastníckeho práva pôvodného vlastníka. Pôvodný vlastník niečo vlastnil, bolo mu to vzaté a prostredníctvom zákonom vymedzeného procesu reštitúcie to chce späť. Reštitúcia = navrátenie. Ak je vlastníctvo zachované, správny orgán nemá čo vydávať, či prinavrátiť a zastavuje konanie alebo účastníci konania berú svoje reštitučné žiadosti späť. V tomto prípade však správny orgán dokázal stratu vlastníctva, jeho prechod na štát bez právneho dôvodu. Neboli pochybnosti o tom, že vlastnícke právo pôvodných vlastníkov sa nikdy neobnovilo (ani po roku 1991 a 1995).

Správny orgán teda v bode oprávnených osôb a reštitučného titulu vyšiel maximálne v ústrety reštitučným žiadateľom a ich právnym nástupcom a spravodlivo ich pojal do konania, uznal ich zákonný status oprávnených osôb a priznal im reštitučný titul - prechod bez právneho dôvodu podľa § 6 ods. 1 písm. p) zákona.

Ak by postupoval podľa obsahu odvolania, nemal by správny orgán inú možnosť než zastaviť konanie alebo nevydať vlastnícke právo k parcele, kvôli zachovanému vlastníckemu právu.

Správny orgán v konaní zistil, že časti predmetných pozemkov, na ktoré sa vzťahuje toto konanie, sú úplne zastavané, slúžili účelu vyvlastnenia, a aj v súčasnosti majú charakter zastavanosti, tak ako to vyplývalo z vyjadrenia Východoslovenských vodární a kanalizácií, š.p. Košice, ako aj z miestnej ohliadky. Za žiadnych okolností ich nemožno používať na obrábanie ako poľnohospodársku produkciu na poľnohospodárskej pôde. Navrhoval, aby odvolací súd napadnutý rozsudok ako vecne správy potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v rozsahu dôvodov uvedených v odvolaní (§ 212 ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 O.s.p.) a po tom, ako bolo oznámenie o verejnom vyhlásení rozhodnutia zverejnené najmenej 5 dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke najvyššieho súdu www.nsud.sk <. rozsudok verejne vyhlásil (§ 156 ods. 1, 3 O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky v odvolacom konaní postupoval v zmysle ust. § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. (Správny súdny poriadok), účinného od 01.07.2016, podľa ktorého sa odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona dokončia podľa doterajších predpisov, t.j. podľa zákona č. 99/1963 Zb., Občiansky súdny poriadok.

Najvyšší súd z obsahu spisu zistil, že žaloba i odvolanie boli podané včas. Nezistil procesné pochybenia ani v časti trov konania. Preto pristúpil k meritórnemu preskúmaniu odvolania.

Podľa § 219 ods. 1 O.s.p. odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

Podľa § 219 ods. 2 O.s.p. ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Podľa § 4 ods. 1 zák. č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahoch k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení účinnom ku dňu vydania rozhodnutia 26.02.2013 oprávnenou osobou je štátny občan Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorý má trvalý pobyt na jej území a ktorého pôda, budovy a stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti prešli na štát alebo na iné právnické osoby v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1 <..

Predpokladom aplikácie uvedeného zákona je, že došlo k prechodu vlastníctva na štát, a to niektorým zo spôsobov uvedených v § 6 ods. 1. Odporca v danom prípade zistil, že navrhovateľom 1/ - 5/ svedčí reštitučný titul prevzatie nehnuteľnosti bez právneho dôvodu podľa § 6 ods. 1 písm. p/ zákona. Podľa senátu najvyššieho súdu tento všeobecný subsidiárny titul zodpovedná danému skutkovému stavu. Vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam štát preukázateľne vykonával. Uvedené nie je ani v rozpore s tvrdeniami navrhovateľov 1/ -5/, že k platnému vyvlastneniu nehnuteľností nedošlo. Titulom prechodu nehnuteľností na štát nebolo preto podľa zistenia odporcu vyvlastnenie za náhradu, resp. vyvlastnenie bez náhrady.

Prevzatie nehnuteľnosti bez právneho dôvodu je aj situácia, keď neboli splnené procesné podmienky vyvlastňovacieho konania, ale formálne sa uskutočnilo, formálne sa deklarovala právoplatnosť rozhodnutia a štát na základe neho vstúpil do užívacích práv.

Navrhovatelia 1/ a 5/ v zastúpení advokátom tvrdia a vychádzajú zo skutočnosti, že vlastnícke právo k ich pozemkom nikdy nezaniklo. Toto východisko však odporuje princípu navracania vlastníctva v reštitučnom konaní, ktoré je opätovným, ale originárnym spôsobom nadobúdania vlastníctva k nehnuteľnostiam na základe jednostranného úkonu - rozhodnutia zo strany štátu. Pokiaľ navrhovatelia 1/ a 5/ vychádzajú z premisy, že ich vlastnícke právo nezaniklo, išlo by o súkromnoprávny spor priamo na základe žaloby v civilnom konaní.

Sporným teoretickým východiskom môže byť, či štát mohol nadobudnúť vlastnícke právo bez právneho dôvodu. Tento reštitučný titul je určitým benefíciom v prospech oprávnených osôb, pretože i procesné vady vyvlastňovacieho konania, pokiaľ nemajú charakter ničotnosti, nemajú vplyv na formálnu právoplatnosť vyvlastňovacieho rozhodnutia, ktoré v tom čase nebolo na súde napadnuté.

O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa 250k ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. tak, že žalobcoví, ktorý nemal úspech v konaní nevznikol nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd SR v senáte pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.